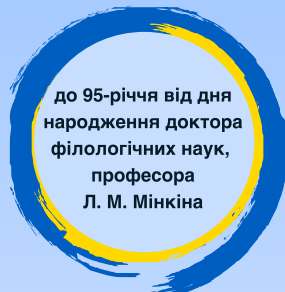

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

Факультет іноземної філології

Кафедра загального мовознавства і романо-германської філології

Мислення – мова – мовлення

Від Г. Гійома до Л. М. Мінкіна:
століття авангардистських ідей

Матеріали

міжнародної конференції
з актуальних проблем
лінгвістики та дидактики

11–12 ЖОВТНЯ 2024

Дойчик Оксана, Яцишин Вікторія Концептуально-метафорична об'єктивація уявного світу персонажа (на матеріалі телесеріалу <i>Anne with an E</i> (2017)).	59
Elhassani Abdelkadir. Métaphore conceptuelle : vers une hypothèse cognitive pour interpréter le monde.	62
Калініченко Тетяна Перекладацькі трансформації як прояви міжмовної асиметрії.	68
Карпань Ольга Лінгвокогнітивний аналіз мовних концептів в італійській поезії Джакомо Леопарді.	72
Корбозерова Ніна Роль накопичень та адаптацій у процесі еволюції структури речення.	75
Кривенчук Валентина Індивідуально-авторська концептосфера особистості.	78
Лаврухіна Віра Лінгвокогнітивний аналіз метафоричних виразів як метод пізнання культурних стереотипів.	80
Лембик Сніжана Роль безсполучникового зв'язку в синтаксичній еволюції мов.	84
Молчанова Карина, Лупаренко Світлана Когнітивна лінгвістика та концептуальні метафори.	87
Павлова Інна Лінгвокогнітивний і психолінгвістичний аспект вживання числівників у поетичному мовленні.	91
Подуфалова Тетяна, Севрук Катерина Міфологічне підґрунтя мовно-концептуальної картини світу новели Джона Фаулза “The Ebony Tower”: лінгвокогнітивна модель дослідження.	95
Половинко Олена Використання компаративних конструкцій з орудним відмінком у творах Майка Йогансена, Юліана Шпола та Григорія Епіка: лінгвокогнітивний підхід.	101
Присяник Оксана, Кутова Наталія Про концептуальний переклад наукового тексту.	106
Северін Маргарита, Мартинюк Алла Когнітивно-комунікативний аспект відтворення світу фентезі в англо-українських перекладах.	110

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА КОНЦЕПТОСФЕРА ОСОБИСТОСТІ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ

Валентина КРИВЕНЧУК

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

Важливе поняття когнітивної лінгвістики концептосфера відображає суму концептів, що формують світогляд індивіда. Складова ідіостилю, індивідуально-авторська концептосфера, здатна відображати унікальне мислення та мовлення автора (Брославська, Шевченко, 2012, с. 22–27).

Теоретичні засади. Базовою одиницею когнітивної лінгвістики виступає концепт, який здатний відобразити уявлення про світ. У свою чергу, концептосфера є комплексом концептів, які в процесі когніції обробляють пізнавальну інформацію нашою свідомістю, що включає такі функції, як сприйняття, увага, пам'ять, мислення, розуміння. Концепти формують когнітивну картину світу індивіда. Унікальні особливості мислення та мовлення конкретного автора, його світогляд та стиль відображає індивідуально-авторська концептосфера. Адже мова і мислення взаємозалежні процеси. Мова виступає засобом вираження думок і передачі інформації та впливає на структуру і форму мислення, а мислення визначає зміст мовлення (Зв'язок, 2023). Як засіб пізнання мова виступає інструментом пізнання дійсності (Лекція, 2023), допомагає людині переходити від несвідомого до свідомого. Саме через мову людина зберігає і передає знання, досвід, культурні цінності.

Мислення ж виступає активним процесом для комунікації та включає як вербальні, так і невербальні засоби (Петухова, 2023). Унікальність мовлення полягає в тому, що воно відображає індивідуальні особливості мислення і мовної культури людини. Саме мова відіграє ключову роль у формуванні свідомості, впливає на сприйняття світу і самосвідомість. Завдяки мові людина структурує свої думки і формує уявлення про навколишній світ.

Методологія дослідження. Аналіз індивідуально-авторської концептосфери потребує використання різних методів концептуального аналізу, найважливіші із них такі, як когнітивно-дискурсивний аналіз, методи прагматичного та семантичного аналізу (Брославська, Шевченко, 2012, с. 22–27). Вищезазначені методи дозволяють виявити особливості концептуальної системи автора та її вплив на текст.

Когнітивний аспект аналізу. Когнітивні процеси, такі, як сприйняття, пам'ять, мислення, відіграють ключову роль у формуванні концептосфери (Байоль, 2008). Аналіз індивідуально-авторської концептосфери дозволяє виявити, як ті чи інші процеси відображаються у текстах автора. Наприклад, у літературних творах Станіслава Шумицького можна простежити, як автор використовує певні концепти для передачі своїх ідей та емоцій.

Концепт «Я автора». У творчості Станіслава Шумицького концепт «Я автора» відображає його особисті переживання, світогляд та унікальний стиль. Шумицький часто використовує автотекстуальність, що дозволяє глибше зрозуміти його внутрішній світ та авторське мислення.

Концепт «Людини». Концепт «Людини» у творчості Шумицького відображає гуманістичні цінності та філософські роздуми про природу людського буття. Його поезія часто звертається до теми людської гідності, моральних цінностей та краси людських почуттів.

Концепт «Народу». Концепт «Народу» у творчості Шумицького відображає його патріотичні почуття та зв'язок з національною культурою. Він часто звертається до історичних та культурних тем, підкреслюючи важливість національної ідентичності та колективної пам'яті (Кривенчук, 2019, с. 86–95).

Отже, дослідження індивідуально-авторської концептосфери з позиції когнітивного аспекту аналізу дозволяє глибше зрозуміти унікальність мислення та мовлення автора. Це відкриває нові перспективи для подальших досліджень у галузі когнітивної лінгвістики та літературознавства.

Література

- Байоль, О. В. (2008). *Драматургічний дискурс Теннессі Вільямса : комунікативно-когнітивний аспект*. Київ : Книжний дім ЛИБРОКОМ.
- Брославська, Л. Я., Шевченко, І. С. (2012). Ідіостиль і концептуальна ідіосфера автора у художньому дискурсі. *Вісник ХНУ. Дискурсологія: семантика і прагматика*, 1003, 22–27.
- Зв'язок мови і мислення. Введення в мовознавство* (2023).
https://stud.com.ua/81667/literatura/zvyazok_movi_mislennya
- Кривенчук, В. (2019). Модерністські ідейно-естетичні позиції С. Шумицького в контексті шістдесятництва. *Синопис : текст, контекст, медіа*, 25(2), 86–95. DOI: 10.28925/2311-259x.2019.2.4.
- Лекція № 13.* (2023). Тема : Мова й мислення.
https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7189/Tema_12.pdf
- Петухова, А. (2023). *Зв'язок між мовою і мисленням*.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/39138/1/Pyetukhova.pdf>

ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ МЕТАФОРИЧНИХ ВИРАЗІВ ЯК МЕТОД ПІЗНАННЯ КУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Віра ЛАВРУХІНА

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки з властивим їй антропоцентризмом, тенденцією до розгляду мовних явищ у безпосередньому зв'язку з людиною, її діяльністю й мисленням, отримують нові інтерпретації багато усталених понять, зокрема, поняття метафори. Метафора постає одним із